

CUPRINS

Prefață.....	13
Abrevieri și lucrări citate în formă abreviată	21
Introducere.....	25

PARTEA I: PRELIMINARII

Cap. 1: Izvoare liturgice și metodologie	37
1.1. Leționarul	38
1.1.1. <i>Leționarul armean de la Ierusalim</i>	39
1.1.2. <i>Leționarul georgian de la Ierusalim</i>	39
1.2. Tipiconul.....	40
1.2.1. <i>Tipiconul Marii Biserici</i>	40
1.2.2. <i>Tipiconul de la Everghetis</i>	41
1.2.3. <i>Tipicoanele italo-grețești</i>	41
1.2.4. <i>Tipiconul savait</i>	42
1.2.5. <i>Ediții moderne ale Tipiconului</i>	43
1.3. Mineiul.....	44
1.3.1. <i>Mineiul grecesc</i>	45
1.3.2. <i>Mineiul slavon</i>	46
1.3.3. <i>Mineiele românești</i>	47
1.3.3.1. <i>Mineiul de la Buzău</i>	47
1.3.3.2. <i>Mineiul de la Râmnic</i>	47
1.3.3.3. <i>Mineiele de la Buda</i>	48
1.3.3.4. <i>Mineiele de la Neamț</i>	48
1.3.3.5. <i>Mineiele de la Sibiu</i>	48
1.3.3.6. <i>Mineiele de la București</i>	50
1.4. Metodologie	50

Cap. 2: Pregătire și împlinire: înaintepăznuirile în tradiția liturgică bizantină.....	53
2.1. Înaintepăznuirile cu dată variabilă.....	56
2.1.1. <i>Sâmbăta și duminica dinaintea Înălțării Cinstitei Cruci</i>	56
2.1.2 <i>Duminica dinaintea aducerii aminte de „ploaia de cenușă”</i>	59
2.1.3. <i>Duminicile și sâmbetele înaintea Nașterii lui Hristos</i>	59
2.1.4. <i>Sâmbăta și duminica înaintea Botezului Domnului</i>	60
2.2. Înaintepăznuirile cu dată fixă în ritul bizantin	62
2.2.1. <i>Înaintepăznuirea Nașterii Maicii Domnului</i>	62
2.2.2. <i>Înaintepăznuirea Înălțării Cinstitei Cruci</i>	63
2.2.3. <i>„Săptămâna Mare” a Sfântului Mare Mucenic Dimitrie la Tesalonic</i>	63
2.2.4. <i>Înaintepăznuirea Intrării în Biserică a Maicii Domnului</i>	65
2.2.5. <i>Înaintepăznuirea zămislirii Sfintei Ana</i>	65
2.2.6. <i>Înaintepăznuirea Botezului Domnului</i>	66
2.2.7. <i>Înaintepăznuirea Întâmpinării Domnului</i>	70
2.2.8. <i>Înaintepăznuirea Bunei Vestiri</i>	70
2.2.9. <i>Înaintepăznuirea Scoaterii pentru închinare a Cinstitei Cruci</i>	71
2.2.10. <i>Înaintepăznuirea Schimbării la Față</i>	71
2.2.11. <i>Înaintepăznuirea Adormirii Maicii Domnului</i>	72
2.2.12. <i>O Înaintepăznuire a Cincizecimii</i>	73

PARTEA A II-A: ANALIZA TIPICONULUI

Introducere.....	77
Cap. 3: Rânduiala postirii	81
3.1. Antecedente istorice.....	83
3.1.1. <i>Regula Mânăstirii Sfântului Ioan Studitul din Constantinopol</i>	84
3.1.2. <i>Regula Sfântului Atanasie Athonitul pentru Marea Lavră</i>	85
3.1.3. <i>Taktikonul lui Nikon de la Muntele Negru</i>	85
3.1.4. <i>Tipiconul mânăstirii Născătoarei de Dumnezeu „Făcătoarea de bine”</i>	86
3.1.5. <i>Tipiconul lui Grigorie Pakourianos pentru Mânăstirea Maicii Domnului din Bașkovo</i>	87
3.1.6. <i>Tipiconul mânăstirii Născătoarei de Dumnezeu „Cea plină de har”</i>	87
3.1.7. <i>Tipiconul Mânăstirii Pantocrator din Constantinopol</i>	88
3.1.8. <i>Tipiconul Mânăstirii Născătoarei de Dumnezeu „Kosmosoteira”</i>	89
3.1.9. <i>Regula lui Ioan pentru Mânăstirea Înaintemergătorului din Phoberos</i>	89
3.1.10. <i>Tipiconul Mânăstirii Născătoarei de Dumnezeu din Areias</i>	90
3.1.11. <i>Tipiconul Mânăstirii Sfântului Mamas din Constantinopol</i>	90
3.1.12. <i>Tipiconul Mânăstirii Născătoarei de Dumnezeu „Heliou Bomon” sau „Elegmon”</i>	91
3.1.13. <i>Regula lui Nil, episcopul Tamasiei, pentru Mânăstirea Maicii Domnului Mahairas din Cipru</i>	91
3.1.14. <i>Regula lui Nicolae pentru Mânăstirea Sfântului Nicolae din Casole</i>	92

3.1.15. Testamentul lui Neofit pentru Pustnicia Cinstitei Cruci din Cipru.....	93
3.1.16. Tipiconul mitropolitului Ioachim de Zihna pentru Mânăstirea Sfântului Ioan Înaintemergătorul din Muntele Menoikeion	93
3.1.17. Testamentul patriarhului Matei I pentru Mânăstirea Născătoarei de Dumnezeu Nea Peribleptos	94
3.2. Practica actuală: Tipiconul savait.....	95
Cap. 4: Slujbele cu „Aliluia” în Postul Crăciunului	99
4.1. Scurt demers istoric: origine, dezvoltare și regres	99
4.2. Rânduiala actuală a slujbelor cu „Aliluia” în afara Postului Mare: analiză tipiconală	103
4.2.1. Vecernia.....	104
4.2.2. Pavecernița.....	108
4.2.3. Miezonoptica.....	109
4.2.4. Utrenia.....	110
4.2.5. Ceasul și Mijloceasul I.....	112
4.2.6. Ceasurile III, VI, IX și Mijloceasurile lor	113
4.2.7. Obednița (Tipica).....	113
4.2.8. Dumnezeiasca Liturghie	115
4.3. Caracterul liturgic al zilelor cu „Aliluia”	115
Excurs: Tipiconul Marii Biserici și originea înainteprăznuirii cu dată fixă.....	119
Cap. 5: Înainteprăznuirea cu dată variabilă	127
5.1. Originea înainteprăznuirii cu dată variabilă: Leționarul georgian de la Ierusalim	127
5.2. Înainteprăznuirea cu dată variabilă în Tipiconul Marii Biserici	129
5.3. „Pe toți strămoșii cei mai înainte de lege să-i lăudăm astăzi...”	129

5.4. Practica Marii biserici de a muta unele pomeniri în duminica cea mai apropiată	134
5.5. Sâmbăta dinaintea Nașterii lui Hristos	135
5.5.1. <i>Denumirea zilei</i>	138
5.5.2. <i>Selecția pericopelor</i>	138
5.5.3. <i>Intervalul de variabilitate a datei</i>	140
5.5.4. <i>Prochimenul, Aliluia și Chinonicul</i>	142
5.5.5. <i>Instituire, dezvoltare și regres</i>	143
5.6. A treia duminică înainte de Nașterea lui Hristos....	144
Cap. 6: Sistemul lecturilor biblice și patristice	145
6.1. Lecturile biblice	146
6.2. Pericopele Sâmbetei dinaintea Nașterii atunci când se întâmplă în 24 decembrie.....	148
6.3. Lecturile patristice.....	149
6.3.1. <i>Tipiconul de la Everghetis</i> (sec. XI-XII)	149
6.3.2. <i>Tipiconul de la Messina</i> (sec. XII).....	152
6.3.3. <i>Tipiconul savait</i>	153
PARTEA A III-A: IMNOGRAFIA ÎNAINTEPRĂZNUIRII	
Introducere.....	157
Cap. 7: Imnografia vesperală	161
7.1. Înainteprăznuirea cu dată fixă (20-24 decembrie)	161
7.1.1. <i>Imnografia vesperală a înainteprăznuirii în mineiul grecesc contemporan</i>	162
7.1.2. <i>Imnografia vesperală a înainteprăznuirii în mineiul slavon contemporan</i>	166
7.1.3. <i>Tradiția studită: Tipiconul Mănăstirii Născătoarei de Dumnezeu „Everghetis”</i>	169
7.1.4. <i>Tradiția italo-grecescă: Tipiconul de la Messina</i>	171

7.2. Înainteprăznuirea cu dată variabilă:	
Duminicile înaintea Nașterii lui Hristos.....	172
7.2.1. <i>Stihirile Sfinților Strămoși</i>	173
7.2.2. <i>Duminica Sfinților Părinți</i>	175
Cap. 8: Laudele și imnografia lor	179
8.1. Stihirile Sfântului Roman Melodul.....	180
8.2. Psalmii și stihirile Laudelor în Tipiconul de la Everghetis	190
8.3. Psalmii și stihirile Laudelor în Tipiconul de la Messina	190
8.4. Stihirile Sfântului Roman Melodul în tradiția manuscrisă	191
8.5. Stihirile Sfântului Roman Melodul în Mineiul grecesc tipărit pe decembrie: edițiile venețiene, constantinopolitane, romane și ateniene	192
8.6. Stihirile din Mineiul slavon contemporan pe decembrie.....	199
8.7. Stihirile din Mineiul românesc contemporan pe decembrie.....	201
Cap. 9: Stihirile stihoavnei Utreniei și Vecerniei	207
9.1. Ciprian și Andrei Pirul	208
9.2. Stihoavna Vecerniei.....	209
9.3. Stihoavna Utreniei	215
9.4. Tipiconul de la Everghetis	220
9.5. Tipiconul de la Messina	221
Cap. 10: Canoanele înainteprăznuirii	223
10.1. Canoanele Sfântului Simeon	223
10.1.1. <i>Sfântul Simeon și canoanele atribuite lui</i>	225
10.1.2. <i>Canoanele Sf. Simeon în Mineiul grecesc</i>	246
10.1.3. <i>Canoanele Sf. Simeon în Mineiul slavon</i>	248

10.2. Canoanele Sfântului Iosif Imnograful și alte canoane anonime	249
10.2.1. <i>Canoanele Sf. Iosif</i>	249
10.2.2. <i>Alte canoane ale înaintepăznuirii</i>	253
10.2.3. <i>Canoanele Sf. Iosif și celelalte canoane în Mineiul grecesc</i>	256
10.2.4. <i>Canoanele Sf. Iosif și celelalte canoane în Mineiul slavon</i>	257
10.3. Canoanele Săptămânii Mari a Sfințelor Pătimiri din Triod.....	258
10.4. Tipiconul de la Everghetis	264
10.5. Tipiconul de la Messina	266
10.6 Textul canoanelor în Mineiul românesc.....	267
EXCURS: <i>Catavasiile Duminicii înaintea Nașterii lui Hristos</i>	271
Cap. 11: O sinteză imnografică concluzivă	275
CONCLUZII	283
Bibliografie	289